

ziyan vurur. Əvvəllər müxtəlif adlar altında məlum olan bu xəstəliyin təbiəti yalnız son illər öyrənilmişdir.

Ziyanvericilərə və xəstəliklərə qarşı mübarizədə əsas yeri profilaktika tədbirləri tutur. Bununla yanaşı, şampinyon becərilən otaqda ümumi sanitariya və gigiyena qaydalarına diqqətlə əməl olunmalıdır.

Ziyanvericilərə və xəstəliklərə qarşı səmərəli mübarizə üçün aşağıdakı tədbirləri göstərmək olar: kompostun buxar ilə pasterizasiyası, göbələk əkini dövriyyəsi başa çatdıqdan sonra otaqlarda işlənmiş kompostun buxara tutulması, habelə növbəti dövriyyə üçün otağın diqqətlə hazırlanması, divarların və döşəmənin yuyulması, xlorlu preparatlarla döşəmənin silinməsi, formalin və kalium-permanqanat ilə dezinfeksiya.

Xüsusi otaqlarda ilboyu şampinyon becərməsi, ənənəvi ərzaqlara əlavə olaraq, çox dadlı, müxtəlif məqsədlərlə

işlədilməsi mümkün olan, zülallı universal qida məhsulu əldə etməyə imkan verir.

Barvermə dövrü başa çatandan (toxumlar cücərəndən 50-60 gün) sonra işlənmiş substrat həyatyanı sahədə gübrə kimi işlədilir. Yenidən göbələk yetişdirmək üçün əvvəlki bütün işləri bir daha yerinə yetirmək lazımdır.

Faiq Nadirov,

kənd təsərrüfatı elmləri namizədi

İkinci Kənd Təsərrüfatının İnkişafı və Kreditleşdirilməsi Layihəsi

“Masallı Regional Məsləhət Mərkəzinin fəaliyyəti”

Layihə
Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı
Nazirliyi Yanında Kənd Təsərrüfatı
Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi
tərəfindən maliyyələşdirilir.

İcraçı: Aqro-Məsləhət Qeyri Hökumət Təşkilatı

Ünvan: Bakı, C.Cabbarlı 40.
Tel/faks 498188, 5967018.

“Köser” mətbəəsində çap olunmuşdur. Sayı 5000.

Şampinyon ən çox yayılmış yeməli göbələk növdür (III)

Bakı-2010

Ziyanvericilər və xəstəliklər.

Şampinyon göbələyini becərmək üçün hazırlanan qida substratı həmçinin digər müxtəlif orqanizmlərin: bakteriyalar, viruslar və həşəratların inkişaf etdiyi əlverişli mühitdir. Bitkiyə səliqəsiz qulluq etdikdə, ziyanvericilərə və xəstəliklərə qarşı profilaktik mübarizə tədbirləri aparılmadıqda göbələklərin məhsuldarlığı kəskin şəkildə aşağı düşür.

Ziyanvericilər. Şampinyonlara ən çox göbələkmilçəyi və ağcaqanad, nematod, gənə və ayağıquyruqlular ziyan vurur. Fəridlər ailəsindən olan milçəklərin, sesidlər və likorindlər (ssiariidlər) ailəsindən olan ağcaqanadların bəzi növləri çox zərərliyə. Bu həşəratlar sürfələrini qoyur, qalınlaşmış göbələk toxumlarını gəmirir, bəzən isə barı zədələyir. Yoluxma mənbəyi isə qida substratıdır. Milçək və ağcaqanadlar substratın hazırlanması dövründə oraya öz yumurtalarını qoyur. Onlardan çıxan sürfələr göbələk

toxumunun artım vaxtı və barvermənin əvvəlində çox ziyan vurur.

Nematodlar burula-burula hərəkət edən şəffaf, dairəvi soxulcanlardır. Onlar mikroskop altında çox yaxşı görünür. Təbiətdə çox geniş yayılmış nematodların yalnız bəzi növləri şampinyonlara zərər vurur. Onlar saprozoy növləri şampinyonlara ziyan vurmur, amma arzuolunmazdır, çünki onlar olan yerdə nematodların ziyankar növləri də olur.

Gənələr çox kiçik sarımtıl həşəratdır. Onların yalnız bir neçə növü şampinyonlara ziyan vuraraq onun toxumlarını və barını zədələyir. Yoluxma mənbəyi qida substratıdır.

Ayağıquyruqlular (podurlar) uzunluğu 1-2 mm olan kiçik, qanadsız həşəratdır. Onlar göbələyə qida substratı və ya torpaq örtüklü vasitəsi ilə düşür. Ayağıquyruqluların bir neçə növü şampinyonların toxumunu gəmirir, sonra isə yenidən vermiş barı zədələyir.

Xəstəliklər. Şampinyonlar üçün ən

təhlükəli xəstəliklər (mikoqon) yaş çürüntü, quru çürüntü (vertisillium) və (daktillium) hörümçək kifidir. Bir qayda olaraq bu xəstəliklər barvermə dövründə əvvəlcə müəyyən hissələrdə yaranır, təsirli mübarizə tədbirləri görülmədikdə tezliklə bütün cərgələrə yayılır.

Göbələk toxumunun gizli xəstəlikləri adlanan xəstəliklər sarı kif, yerdombalanı xəstəliyi böyük ziyan vuraraq barvermədə fasilə yaradır, bəzən isə bu prosesi tamamilə dayandırır.

Bakteriya xəstəlikləri arasında ən çox bakterial ləkələrə təsadüf olunur. Bu, göbələyin papağının səthində paslı ləkələr şəklində əmələ gəlir. Həmin ləkələr tədricən böyüyür və bəzi hallarda papağı bütünlüklə bürüyür. Havanın yüksək rütubəti və otağın ventilyasiyası xəstəliyin tez artmasına kömək edir.

Son illər «mummiyalar» infeksiya xəstəliyi və ya göbələklərin virus xəstəliyi şampinyon göbələklərinə çox